An aerial photograph showing a dense forest of green trees. In the lower-left quadrant, there is a cluster of several buildings with red-tiled roofs, surrounded by green lawns and paths. One of the buildings is a large, rectangular structure. To the right of this cluster, a tennis court is visible. The forest extends to the right and top of the image, with a winding path or stream visible in the upper right. The overall scene is a mix of natural greenery and human-made structures.

LEŚNE KOMPLEKSY PROMOCYJNE KUŹNIĄ KADR I ROZWIĄZAŃ NA PRZYKŁADZIE DOŚWIADCZEŃ LEŚNYCH ZAKŁADÓW DOŚWIADCZALNYCH

Józef Bogacz, LZD w Krynicy,
Janusz Falkowski, LZD w Rogowie,
Iwo Gałęcki, LZD w Siemianicach,
Wojciech Śliwa, LZD w Murowanej Goślinie

wstęp

- Leśne Kompleksy Promocyjne zostały uznane prawną formą proekologicznej polityki leśnej państwa za dopuszczalną formę organizacyjną leśnictwa w Polsce (Ustawa o zmianie Ustawy o lasach oraz o zmianie niektórych Ustaw z 24 kwietnia 1997 roku). Był to duży sukces polskiego leśnictwa. LKP określone zostały jako narzędzie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ochrony zasobów przyrody w lasach, jako obszary funkcjonalne o znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym, o szczególnym, jednolitym programie gospodarczo-ochronnym.

wstęp

- W założeniach Polskiej Polityki Ochrony Zasobów Leśnych z 1994 r. LKP-y stopniowo miały objąć wszystkie nadleśnictwa Lasów Państwowych w celu wprowadzania w życie proekologicznej polityki leśnej państwa opartej o założenie, że przedmiotem gospodarki leśnej nie jest sam drzewostan, ale cały ekosystem leśny widziany jako element krajobrazu spełniający określoną funkcję w przestrzeni przyrodniczej regionu i kraju.
- Z uwagi na wiele niesprawdzonych metod i skutków „ekologizacji” miały być testowane właśnie w Leśnych Kompleksach Promocyjnych, a więc wzorcowych obiektach wielofunkcyjnej i trwałej gospodarki leśnej oraz miejscu edukacji służb leśnych oraz społeczeństwa.

wstęp

Leśne Kompleksy Promocyjne stać się więc miały wykładnią i przykładem Polskiej Polityki Kompleksowej Ochrony Zasobów Leśnych, obejmującej zadania technologiczne, edukacyjne i badawcze.

- działania technologiczne na rzecz ochrony różnorodności biologicznej (ochrony przyrody), promujące bezpieczne dla środowiska techniki prac leśnych prowadzić miały do:
- zachowania ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego,
- restytucji zniekształconych i zdegradowanych ekosystemów leśnych,
- wzmagania korzystnego wpływu lasu na środowisko człowieka.

Komponent edukacyjny programu LKP został ukierunkowany do dwóch głównych odbiorców:

- pracowników leśnictwa, głównie Służby Leśnej i personelu Biur Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej;
- społeczeństwa, a zwłaszcza młodzieży, nauczycielstwa oraz działaczy społecznych i samorządowych.

(za Szujecki 2004)

Współpraca między Lasami Państwowymi, Leśnymi Zakładami Doświadczalnymi i Wydziałami Leśnymi

- W składzie powstałego w 1996 roku Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Rychtałskie” oprócz Nadleśnictw Syców i Antonin, po raz pierwszy znalazł się Leśny Zakład Doświadczalny Siemianice Akademii Rolniczej im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu. Współpraca w ramach realizacji celów LKP między Nadleśnictwami, a Zakładem Doświadczalnym Siemianice okazała się godnym naśladowania przykładem, czego rezultatem było powołanie kolejnych dwóch Leśnych Kompleksów Promocyjnych, w skład których wszedł Leśny Zakład Doświadczalny w Rogowie (LKP „Lasy Spalsko-Rogowskie”) oraz Leśny Zakład Doświadczalny w Krynicy (LKP „Lasy Beskidu Sądeckiego”).

Współpraca między Lasami Państwowymi, Leśnymi Zakładami Doświadczalnymi i Wydziałami Leśnymi

- Leśne Zakłady Doświadczalne, we współdziałaniu z macierzystymi Wydziałami Leśnymi, dysponują olbrzymim potencjałem naukowo-badawczym i dydaktycznym, który szczególnie predysponuje je do realizacji zadań LKP. Praktyczną wykładnią tego potencjału mogą być powierzchnie doświadczalne założone w lasach doświadczalnych czterech omawianych Zakładów:
- Liczba powierzchni doświadczalnych: 204
Ogólna powierzchnia pod doświadczeniami: 848 ha
Liczba powierzchni w wieku powyżej 35 lat: 65
Liczba powierzchni w wieku powyżej 50 lat: 23
(bez Arboretum w Rogowie)

(za *Wesoły 2004*)

Współpraca między Lasami Państwowymi, Leśnymi Zakładami Doświadczalnymi i Wydziałami Leśnymi

- Należy lepiej wykorzystywać LKP z udziałem LZD do promocji wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej, zwłaszcza istniejącą infrastrukturę LZD w postaci: kompleksów powierzchni doświadczalnych i badawczych, drzewostanów dydaktycznych, burs studenckich itp.. Przy realizacji tego zadania nieocenione zaplecze intelektualne i merytoryczne dają macierzyste Wydziały Leśne
- Szczególną wartością doświadczeń jest często ich zaawansowany wiek powierzchni, co ma duże znaczenie w przypadku badań dotyczących ekosystemów leśnych. Przełożenie wyników badań bezpośrednio z LZD do nadleśnictw tego samego Kompleksu Promocyjnego, wydaje się naturalną drogą, przed wdrożeniem rezultatów uzyskanych badań bezpośrednio do nadleśnictw w skali regionu lub kraju.

Przykłady

- Arboretum w Rogowie
- Np. Konferencje AMOP i WZELS
- Szkolenia z pielęgnowania upraw i młodników, pielęgnowania i hodowli lasu z uwzględnieniem zachodzących zmian w leśnictwie.
- Działalność wydawnicza (np.. SIM-y)
- Projekty o zasięgu ogólnokrajowym, np. Bubobory + inne UE z LZD-ów
- Powierzchnie doświadczalne np.. W Rogowie?
- Przykład badań (metoda zooindykacyjna LKP LS-Rog + pasowe odnowienia db Andrzejczyk + budowa szt. gniazda dla bielika)

HISTORIA ARBORETUM

Arboretum zostało założone w 1925 r. na terenie Lasów Doświadczalnych SGGW z inicjatywy prof. E. Chodzickiego, późniejszego pierwszego kierownika placówki. Pierwszymi posadzonymi drzewami były rosnące do dziś dąglezje zielone.

PRZYKŁADY WSPÓŁPRACY
NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

Kolekcje dendrologiczne są

położone głównie w południowej i centralnej części Arboretum. Liczą obecnie około 2500 gatunków i odmian drzew oraz krzewów. Ich liczba stale rośnie. Pochodzą ze wszystkich kontynentów naszej strefy klimatycznej. Obecnie rozwijana jest - licząca ponad 500 gatunków - kolekcja drzew i krzewów pochodzących z Chin. Wiele z nich to unikaty po raz pierwszy sprowadzone do Polski. Są niezwykle rzadkie również w swej ojczyźnie i zagrożone wyginięciem.

Istotne znaczenie dla praktyki leśnej mają leśne powierzchnie doświadczalne

PRZYKŁADY WSPÓŁPRACY
NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

PRZYKŁADY WSPÓŁPRACY NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

Obiekt utworzony w 1996 r w celu doskonalenia kadr dla leśnictwa, edukacji leśnej społeczeństwa oraz realizacji zadań naukowo-dydaktycznych SGGW.

Centrum Edukacji Przyrodniczo-
Leśnej w Rogowie, fot. A. Grad

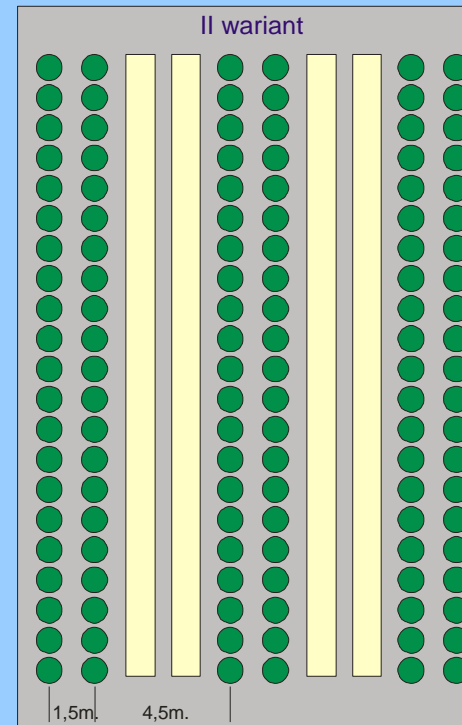
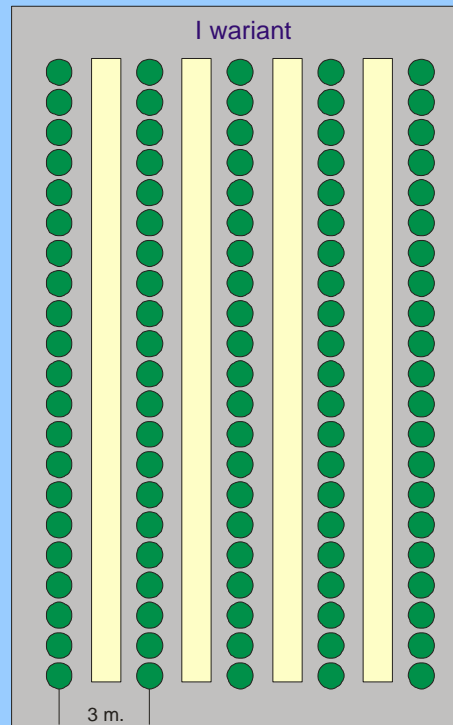
**Szkolenia z pielęgnowania
upraw i młodników,
pielęgnowania i hodowli
lasu z uwzględnieniem
zachodzących zmian w
leśnictwie.
Niestety obecnie
zaniechane.**

WZORY WSPÓŁPRACY
NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

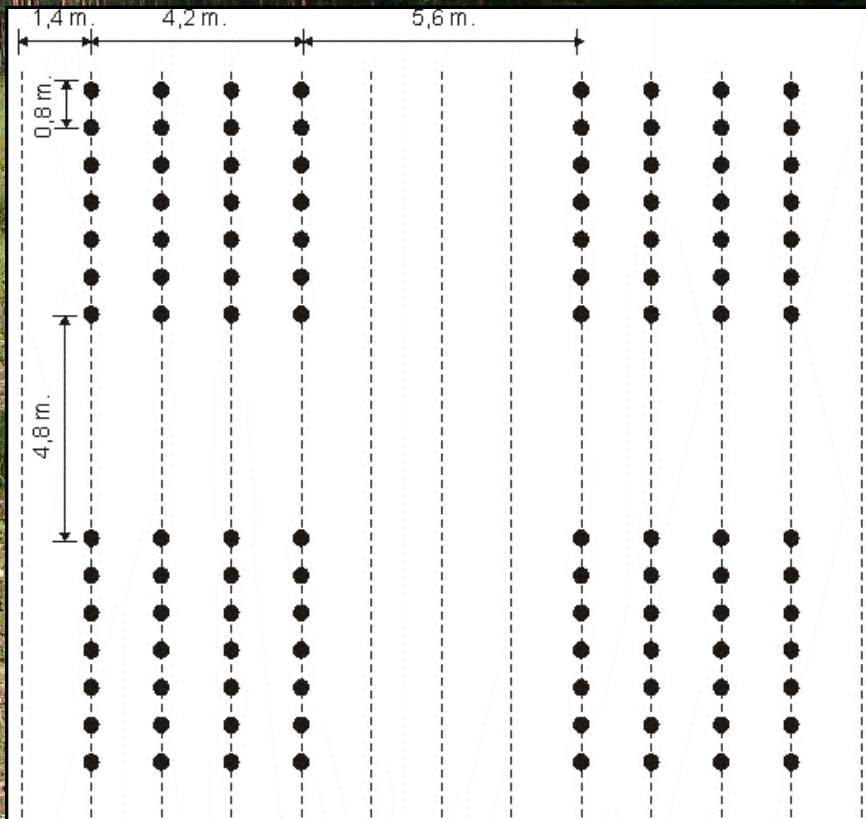
Badania na powierzchniach Leśnych Zakładów Doświadczalnych
i wdrażanie nowych rozwiązań np z hodowli lasu w jednostkach LP

Zakładanie upraw dębowych metodą korytarzową

Zakładanie upraw dębowych metodą grupową

PRZYKŁADY WSPÓŁPRACY
NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

Więźba sadzenia dębu w grupie: 1,4 x 0,8 m.
Liczba sadzonek w grupie: 28 szt.
Liczba grup na 1 ha: 100 szt., Więźba: 9,8 x 9,6 m.
Zapotrzebowanie na sadzonki: 2800 szt./ha

35

STUDIA
I MATERIAŁY
CENTRUM
EDUKACJI
PRZYRODNICZO-LEŚNEJ

PROCEEDINGS OF THE CENTER
FOR NATURE AND FORESTRY EDUCATION

WALORYZACJA EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH
LEŚNEGO KOMPLEKSU PROMOCYJNEGO
LASY SPALSKO-ROGOWSKIE
METODĄ ZOOINDYKACYJNĄ

R o g ó w 2 0 1 3

PRZYKŁADY WSPÓŁPRACY NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

Najważniejsze hipotezy i założenia metody zooindykacyjnej:

- inwentaryzacja faunistyczna LKP będących refugium wielu gatunków unikatowych
- wartość przyrodnicza drzewostanów LKP jest przestrzennie zróżnicowana
- różne zespoły leśne w różnym stopniu uległy synantropizacji i stąd charakteryzują się różnym stopniem różnorodności i naturalności fauny,
- puszczańskie gatunki reliktowe zachowały się w ograniczonych przestrzennie niszach siedliskowych, związanych głównie ze starymi drzewami stojącymi i powalonymi oraz pniakami po ściętych drzewach,
- jest możliwość transformacji cech osobniczych, gatunkowych, populacyjnych i biocenotycznych wybranych do zooindykacji grup bezkręgowców na wartości liczbowe określające przyrodniczą jakość danego typu lasu,
- wartość przyrodnicza niektórych drzewostanów LKP jest zbliżona, a możliwe, że wyższa od drzewostanów Puszczy Białowieskiej czy Gór Świętokrzyskich,
- wytypowanie najcenniejszych fragmentów Puszczy Pilickiej, umożliwi zaprojektowanie "korytarzy" ekologicznych

Prof. S. Mazur

Dr A. Byk

Prof. H. Tracz

Dr A. Rutkiewicz

Prof. J. Borowski

Dr T. Mokrzycki

Dr M. Sławski

Prof. M. Sławska

Specjalistyczne warsztaty
branżowe

Testowanie nowoczesnych metod dydaktycznych

Technika rzeźby i stop-klatki, fot. D. Anderwald

Eksperymenty z dziedziny nauk pedagogicznych

PRZYKŁADY

np. „Ptasie radio” (dla osób niepełnosprawnych (niewidomych i niedowidzących))

Testowanie aktywnych metod ochrony przyrody
– budowa sztucznego gniazda dla bielika

Realizacja projektów z środków unijnych

Edukacja pracowników Lasów Państwowych dotycząca metod lokalizacji, monitoringu i ochrony puchacza.

Bubobory w LP

Bubobory

W LASACH PAŃSTWOWYCH

www.cepl.sggw.pl/bubobory

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Centrum
Koordynacji
Projektów
Środowiskowych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Współczesne Zagadnienia Edukacji Leśnej Społeczeństwa

Rogów 5-6.12.2005

PRZYKŁADY WSPÓŁPRACY
NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

□
Rola turystyki,
rekreacji i zabawy
w edukacji leśnej
społeczeństwa

**Konferencje WZELS
spotkania w Rogowie
służą rzeczywistej
„roboczej”
wymianie doświadczeń
z dziedziny edukacji
leśnej społeczeństwa.
Do realizacji zasad
zrównoważonego
rozwoju niezbędna jest
bowiem
dobrze przygotowana
kadra specjalistów –
inżynierów środowiska,
nauczycieli
i wychowawców.**

1

KONFERENCJA

**Aktywne metody
ochrony przyrody
o zrównoważonym
leśnictwie**

Rogów 21-22.03.2005

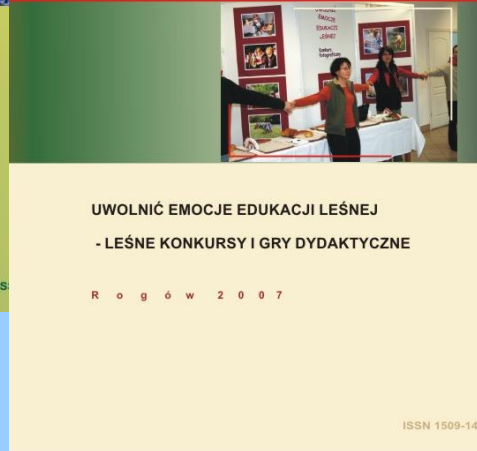
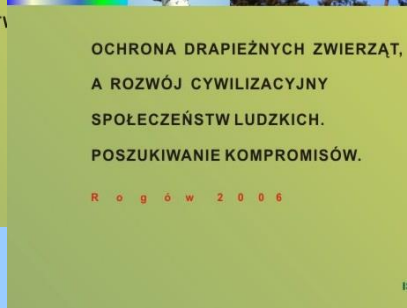
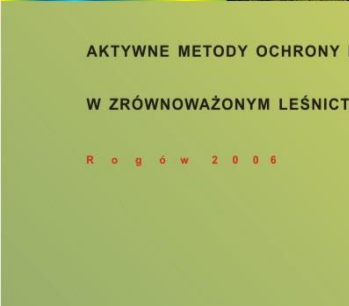
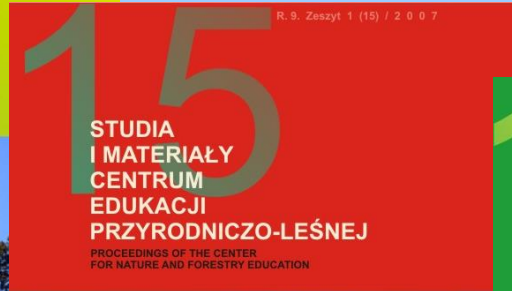

**Konferencja Aktywne
Metody Ochrony Przyrody
w Zrównoważonym
Leśnictwie**

Konferencja dotyczy praktycznych metod ochrony przyrody w leśnictwie zrównoważonym. Ma charakter ogólnopolskiego forum wymiany doświadczeń i poglądów w tym zakresie. Przeznaczona jest głównie dla pracowników Lasów Państwowych, parków narodowych i krajobrazowych, środowisk akademickich oraz organizacji pozarządowych związanych z problematyką aktywnej ochrony przyrody w lasach.

I AMOPwZL zgromadziła ok. 220 osób.

PRZYKŁADY WSPÓŁPRACY NAUKI Z PRAKTYKĄ LEŚNĄ

SIM CEPL w Rogowie punktowany periodyk wydawany w języku polskim z angielskimi streszczeniami. Zawiera oryginalne prace z dziedziny leśnictwa, edukacji przyrodniczo-leśnej oraz ochrony przyrody w zrównoważonym leśnictwie. Wszystkie prace są recenzowane. poddawane są systematycznej ewaluacji czasopism naukowych prowadzonej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz kilka baz indeksacyjnych, m.in. Index Copernicus Journals Master List, Agro Baza i inne

Współpraca między Lasami Państwowymi, Leśnymi Zakładami Doświadczalnymi i Wydziałami Leśnymi

Leśne Kompleksy Promocyjne w skład których wchodzi Leśne Zakłady Doświadczalne winny funkcjonować w ogólnej strategii LP głównie poprzez **praktyczną** realizację następujących zagadnień

1. Szkolenia i promocja z zakresu zrównoważonej gospodarki leśnej.

Szkolenia takie powinny być przeprowadzone dla Służby Leśnej i pozostałych pracowników Lasów Państwowych z wykorzystaniem istniejącej bazy i doświadczenia pracowników naukowych. Daje to możliwości przedstawienia wyników konkretnych wieloletnich doświadczeń terenowych np. w przypadku przebudowy drzewostanów i wykorzystania w praktyce rezultatów doświadczeń.

Trzeba pamiętać o potencjalnym wykorzystaniu w tym zakresie istniejących już przy LZD Rogów Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej (LKP LS-R), ośrodka PAN w Popielnie (LKP L-Maz.), ośrodka w Siemianicach (LKP L-Rtch.) i Krynicy (LKP LBS).

Współpraca między Lasami Państwowymi, Leśnymi Zakładami Doświadczalnymi i Wydziałami Leśnymi

2. Stworzenie kompleksowych i interdyscyplinarnych programów badawczych obejmujących cały obszar LKP wraz z LZD i ich realizacja. Istnieje potrzeba współdziałania Nadleśnictw i LZD funkcjonujących w ramach jednego LKP. Powołanie zespołu, który opracuje program działań doświadczalnych i możliwości jego realizacji, przy finansowej akceptacji Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, stworzy podstawy do wspólnego działania w tym zakresie w ramach jednego lub kilku LKP. Program ten musi uwzględniać specyfikę poszczególnych LKP oraz dopuścić element ryzyka w jego realizacji, co często warunkuje postęp i możliwości praktycznego wdrożenia. LKP zgodnie z swoimi celami jest **najlepszym** poligonem takich zamierzeń.

Zatwierdzony program winien zawierać zadania realizacyjne rozłożone na wiele lat, jak również zadania, których szybka realizacja i wdrożenie w ciągu np. trzech lat jest możliwe tylko przy zaangażowaniu większej grupy badaczy i pracowników administracji nadleśnictw z terenu działania LKP.

Współpraca między Lasami Państwowymi, Leśnymi Zakładami Doświadczalnymi i Wydziałami Leśnymi

3. Wykorzystanie w maksymalnym stopniu istniejącej infrastruktury LZD dla potrzeb realizacji zadań LKP.

Realizacja tego punktu nie może ograniczać się tylko do bazy konferencyjnej czy hotelowej. Wykorzystanie w szerokim zakresie Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej i Centrum Kształcenia Przedsiębiorców Leśnych i Zamiejskowy Ośrodek Edukacyjny w Krynicy, łącznie z udostępnieniem powierzchni doświadczalnych i osób mogących wyniki doświadczeń przedstawić, stwarza dobre warunki dla przeprowadzanych szkoleń dla służby leśnej Nadleśnictw. Poszerzenie możliwości finansowej poprzez fundusze strukturalne, które te Centra mogą zdobywać, w przyszłości rozszerzy zakres możliwości szkoleniowych tych ośrodków.

Leśne Zakłady Doświadczalne – niewykorzystany potencjał

- Realizacja w kolejnym dziesięcioleciu Leśnych Kompleksów Promocyjnych w składzie których istnieją Leśne Zakłady Doświadczalne, przy znacznej integracji nauki i nadleśnictw, zgodnie z wyżej przedstawionymi zamierzeniami, mogłaby przynieść bardzo konkretne efekty, jednak...

Leśne Zakłady Doświadczalne – niewykorzystany potencjał

- LZD przy realizacji zadań LKP zostały w dużej mierze pozostawione samym sobie.
- Wystąpił niedostatek (lub prawie brak) wspólnych przedsięwzięć obejmujących cały obszar LKP.
- W bardzo niewielkiej mierze nastąpiła koordynacja działań z zakresu realizacji zadań pomiędzy jednostkami wchodzącymi w skład LKP (tej roli nie mogły spełnić istniejące Rady Społeczno-Naukowe).
- W dużej mierze LZD zostały zmuszone do opłacenia realizacji celów LKP z własnych środków.

Dodatkowe mankamenty

- Brak finansowania działalności edukacyjnej w LZD-ach LKP-owych w przeciwieństwie do nadleśnictw LKP-owych, które są finansowane zgodnie z ustawą o lasach
- Brak „struktur poziomych” w obrębie jednostek LKP-owych (brak koordynacji, współpracy i działań),
- Rady s/n – za dużo odtwórczości i sprawozdawczość, za mało propozycji konkretnych działań
- Brak typowego dla wszelkich form organizacyjnych „Zarządu” powoduje niemożność nawiązaniu kontaktu z LKP-ami
- Brak współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie realizacji postawionych celów między poszczególnymi LKP-ami
- Słabe wykorzystanie potencjału badawczo-dydaktycznych Zakładów Doświadczalnych LKP-owych

Propozycje

- „**Układ stowarzyszeniowy**” (za Szujecki 2004) LZD-ów z Lasami Państwowymi

Jasne określenie przez kierownictwo Lasów Państwowych priorytetowych zadań programowych w zakresie edukacji oraz testowania innowacyjnych rozwiązań dotyczących zarządzania ekosystemami leśnymi (m.in. stosowanie półnaturalnych metod w hodowli lasu i metod inżynierii ekologicznej), rodzajów szkoleń kadr leśnych na terenach poszczególnych Zakładów z uwzględnieniem ich specyfiki i lokalizacji.

Propozycje

- Każdy LKP z udziałem LZD winien mieć opracowany oddzielny, interdyscyplinarny, długofalowy i kompleksowy program badawczy uwzględniający jego specyfikę. Badania takie powinny objąć cały teren danego LKP. Zasadą powinno być zaproszenie do jego realizacji możliwie szerokiego zespołu badawczego, złożonego z przedstawicieli Wydziałów Leśnych, IBL i innych jednostek badawczych. Trzeba powołać zespół zadaniowy ds. opracowania takich programów. W jego skład powinni wejść merytoryczni pracownicy LP i naukowcy z wszystkich jednostek badawczych zajmujących się szeroko pojętym leśnictwem. Zespół taki przeanalizowałby istniejący potencjał i możliwości poszczególnych placówek badawczych oraz specyfiki LKP i na tej podstawie wypracował nowe pomysły i projekty naukowe. Powinny one obejmować w szczególności: nowe i innowacyjne technologie, integrowanie celów leśnictwa z czynną ochroną przyrody, trwałe zachowanie i odtwarzanie walorów lasu i inne.

- Trzeba zrobić wszystko, by przy realizacji zadań LKP wykorzystać intelektualny, merytoryczny i fachowy potencjał Wydziałów Leśnych oraz istniejącą infrastrukturę LZD. Jest to potencjał, który wreszcie powinien być w pełni wykorzystany.

Zakończenie

- **Mimo upływu 10 lat od ostatniej konferencji poniższe wnioski sformułowane przez Profesora Szujeckiego (2004) są nadal aktualne:**
- Aczkolwiek LKP zostały dobrze odebrane przez społeczeństwo, media i statystyki, nie uzyskały właściwej rangi zadań w samych Lasach Państwowych – należy to zmienić.
- Należy opracować i wdrożyć program innowacyjnych zadań gospodarczych promujących zrównoważoną - wielofunkcyjną gospodarkę leśną w środowisku zawodowym leśnictwa. Do tych zadań należałoby przede wszystkim program przebudowy drzewostanów zgodnie z warunkami siedliskowymi.
- LKP winny stać się miejscem szkolenia kadry LP np. przez Studium Podyplomowe z zakresu wielofunkcyjności gospodarki leśnej.
- Zasadne jest stworzenie warunków do wymiany poglądów, ich upowszechniania (Biuletyn) na temat funkcji LKP i osiągnięć leśnictwa światowego w postępie idei zrównoważonego rozwoju.
- Realność zadań LKP wywołuje potrzebę objęcia ich odrębnym planowaniem rzeczowym, finansowym oraz okresowych ocen.